

МІФОЛОГІЗМ РОМАНУ ДАРИ КОРНІЙ
І ТАЛИ ВЛАДИМИРОВОЇ «КРИЛА КОЛЬОРУ ХМАР»

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (53).

УДК 821.161.2-312.8/-312.9.09:7.046.1

DOI: 10.24144/2663-6840/2025.1(53).42–48

Тиховська О., Харук А. Міфологізм роману Дари Корній і Тали Владимирової «Крила кольору хмар»; кількість бібліографічних джерел – 7; мова – українська.

Анотація. Роман Дари Корній і Тали Владимирової «Крила кольору хмар» (2015) захоплює читачів непередбачуваним розвитком подій, яскравими характерами, художньою інтерпретацією народних вірувань українців про душу, потойбіччя, упирів та вовкулак. Авторки крізь призму міфологічних мотивів акцентують на необхідності розвитку в душі кожної людини емпатії та любові до ближнього. **Мета статті** полягає в розкритті семантичного коду персонажів, які асоціюються з янголами. Колір крил постає маркером внутрішньої сутності героїв. Новаторство авторок полягає в тому, що ключовим образом роману вони зробили сірого янгола, який є унікальним, оскільки з Біблії та апокрифічних джерел маємо відомості про світлих і темних (занепалих) янголів. Тож під назвою «сірі янголи», на нашу думку, письменниці метафорично замаскували звичайних людей, які постійно повинні робити вибір між добром і злом, шукаючи себе та відкриваючи нові істини. Структурно роман «Крила кольору хмар» тягнє до жанру чарівної казки, тож головна героїня Аделаїда повинна пройти своєрідне посвячення, психологічну ініціацію – розпізнати зло і віднайти в собі ресурс для боротьби з ним. На її життєвому шляху з'являється мудрець – пан Олег (Хранитель міста Львова), роль прекрасного принца виконує Віктор – білий янгол, антагоністами головної героїні стають чоловічі персонажі (Валерій Едуардович та батько Мечислав), яких вона долає, уподібнюючись до героїні-амазонки. Міфологізм роману «Крила кольору хмар» визначається перш за все взаємодією янголів (білих, чорних, сірих), а також специфікою містичної (й водночас психологічної) ініціації головної героїні, яка, зробивши екзистенційний вибір, уподібнюється до янгола-охоронця. Містичне значення у романі має день осіннього рівнодення, письменниці художньо переосмислюють нічне уславлення бога Світовида уночі 23 вересня, вводять мотив ймовірної подорожі в потойбіччя – до Втраченого Раю. Аделаїда – онука-спадкоємиця воротаря Загубленого Раю – відкриває ворота між світами й ув'язнює за ними свого батька, який став уособленням зла. Д. Корній і Т. Владимірова привертають увагу читача до ряду морально-етичних проблем: взаємини батьків і дітей, вибір між добром і злом, відповідальність за свої вчинки. Містичними мотивами роману «Крила кольору хмар» є використання погляду у ролі магічного дзеркала-зброї; поглинання енергії сонця, вітру, води, блискавки задля відновлення енергії; колекціонування душ; продаж душі; виривання душі; створення родових оберегів; відкривання воріт між світами у день осіннього рівнодення; проведення чорної меси з метою укладання угоди зі Світовидом.

Ключові слова: янгол, апокриф, містицизм, сучасна українська проза, фентезі, міфологія, психологізм, ритуал, Світовид, символ.

Формулювання проблеми. Роман Дари Корній і Тали Владимирової «Крила кольору хмар» (2015) написаний у жанрі міського фентезі й захоплює читачів непередбачуваним розвитком подій, яскравими характерами, художньою інтерпретацією народних вірувань українців про душу, потойбіччя, упирів та вовкулак. Авторки майстерно змоделювали художню канву роману, осердям якої є містичний простір, де взаємодіють люди та янголи (білі, чорні та сірі). Через образи янголів метафорично передається багатогранність людської особистості, боротьба та взаємодія в її душі світла та темряви. Д. Корній і Т. Владимірова привертають увагу читача до ряду морально-етичних проблем: взаємини батьків і дітей, вибір між добром і злом, відповідальність за свої вчинки. Авторки крізь призму міфологічних мотивів акцентують на необхідності розвитку в душі кожної людини емпатії та любові до ближнього. Система персонажів роману «Крила кольору хмар» націлена на висвітлення багатогранності характерів героїв через використання концептуальної метафори, що передбачає взаємодію білих, темних та сірих янголів, під масками яких криються різні типи людей. Відтак, **мета стат-**

ті полягає в розкритті семантичного коду персонажів, які асоціюються з янголами.

Аналіз досліджень. Романи та повісті Дари Корній привернули увагу А. Гурдуза, Л. Романенко, Т. Белімової, Люко Дашвар, Г. Пагутяк, О. Хвостової, О. Фетісової та інших. Однак роман «Крила кольору хмар» ще не був об'єктом окремого наукового дослідження, що зумовлює актуальність цієї статті.

Виклад основного матеріалу. В основі роману «Крила кольору хмар» лежить історія дівчини Аделаїди, яка здобуває фах психолога і водночас через матеріальну скруту працює офіціанткою у нічному клубі «Темний янгол». Події роману відбуваються в сучасному Львові і занурюють читача в атмосферу пригод, містики та боротьби з внутрішньою та зовнішньою темрявою. Головні персонажі роману є незвичайними людьми: Аделаїда, її батько Мечислав, зведена сестра Христинка, бабуся Ядвіга, Валерій Едуардович, Антон – сірі янголи, Віктор (закоханий в Аделаїду юнак) – білий янгол, Софія (маги Христинки) – чорний янгол. Колір крил постає маркером внутрішньої сутності героїв. Новаторство авторок полягає в тому, що ключовим образом роману вони зробили сірого янгола, який є

унікальним, оскільки з Біблії та апокрифічних джерел маємо відомості про світлих і темних (занепадних) янголів. Тож під назвою «сірі янголи», на нашу думку, письменниці метафорично замаскували звичайних людей, які постійно повинні робити вибір між добром і злом, шукаючи себе та відкриваючи нові істини. Письменниці запропонували художню гіпотезу появи янголів у світі людей, окреслили відмінність між ними: *«сірі янголи під час народження отримують людське тіло. Темним і світлим для того, щоб увійти у світ людей, потрібний носій. Зазвичай для світлих це людина, котра щойно померла і душа її відлетіла»* [Корній 2015, с. 262]. У такий спосіб у світ людей потрапив Віктор.

Згідно з християнською ідеологією, світлі (білі) янголи – «це духи, тобто істоти безтілесні, обдаровані розумом, волею і почуттями; за своїм розумом та своєю міццю і могутністю вони досконаліші від людини. [...] Янголи Божі постійно керують нами в житті: вони підносять молитви наші до Бога і заступаються за нас перед Ним, радіють наверненню грішників, являються людям у годину смерті, усіляко допомагають і служать нам у справі нашого спасіння» [Енциклопедичний словник символів 2015, с. 22–23.]. Отже, найчастіше у розумінні людей, янголи постають охоронцями людини, оберігають від усього злого. Нечасто слово янгол асоціюється зі злом, адже джерел, у яких згадуються темні (чорні, злі) янголи небагато. Згідно з апокрифічними легендами, колись давно деякі янголи були введені в оману самим дияволом і за це Бог прогнав їх з небес, засудив за непокору, гординю, бунт. Такі янголи втратили свої крила (тобто маркер святості, досконалості).

У романі «Крила кольору хмар» сірі янголи – це ті, які не зуміли зробити вибір між добром і злом, вони «боязливо вирішили відсидітись у хмарах, поки арханголи з Люцифером та його військом рубалися. Тільки дещо прорахувалися. І часно не встигли стати під знамена переможців. [...] і світлі, і темні їх вважали зрадниками, а не просто розумними та обережними. [...] певно, скинули донизу. Лишень не в пекло. Там місце темними зайняте. Так сірі потрапили на землю» [Корній 2015, с. 81]. Сірий колір «пов'язаний із землею та рослинністю» [Cirlot 2001, с. 56], тож місцем перебування сірих янголів земля стає не випадково. Тепер вони змушені зробити свій вибір у світі людей: або залишитися пасивними спостерігачами (сірий колір також асоціюється з «нейтральністю, егоїзмом, інертністю, байдужістю» [Cirlot, с. 54]), або ж обрати сторону добра чи зла.

У романі «Крила кольору хмар» письменниці художньо переосмислили апокрифічну легенду про перемогу світлих янголів над темними. *«Темні самовдоволено та самовпевнено кинулися в бій. Світлі заманили темних у пастку. І темні програли. А потім у всьому звинуватили сірих. Звісно, сірі перетворилися на вигнанців. Чужі для світлих, чужі для темних, викинуті небесами на землю»* [Корній 2015, с. 82–83].

Розвиток подій у романі відображає змодельовану Дарою Корній та Талою Владимировою містичну взаємодію янголів та людей у просторі сучас-

ного Львова, і в центрі уваги опиняються два типи сірих янголів: одні (Аделаїда, Ядвіга) допомагають людям, піклуються про них, інші (Мечислав, Валерій Едуардович, Антон) – використовують людей задля досягнення власних егоїстичних цілей, посилення власної могутності.

Структурно роман «Крила кольору хмар» тяжіє до жанру чарівної казки, тож головна героїня Аделаїда повинна пройти своєрідне посвячення, психологічну ініціацію – розпізнати зло і віднайти в собі ресурс для боротьби з ним. На її життєвому шляху з'являється мудрець – пан Олег (Хранитель міста Львова), він дає героїні слухні поради, розкриває ряд таємниць, пов'язаних з язичницькими ритуалами. Роль прекрасного принца виконує Віктор – білий янгол, який завжди поруч і згодом рятує Аделаїду від смерті, зрікшись своїх крил. Щодо антагоністів, то супротивниками головної героїні стають чоловічі персонажі (Валерій Едуардович, батько Мечислав), яких вона долає завдяки мужності та вірі у правильність власних вчинків, уподібнюючись до героїні-амазонки. Сюжет роману націлений на висвітлення теми духовного пробудження, просвітлення, пізнання людиною себе й свого місця у родині та суспільстві. Увівши в канву твору образ Аделаїди як сірого янгола, письменниці метафорично акцентували на непізнаності людської природи, потенційних можливостей, закладених у психіці людини, які за певних умов можуть проявитися.

На початку роману перед читачем постає маленька Аделаїда, яка полюбить слухати різні містичні оповіді, які розповідає їй бабуся Ядвіга. Вставні бувальщини створюють атмосферу загадковості, яка підсилює містицизм пригод головної героїні та прокладає місток між сучасністю та минулим. *«Інші дівчатка, сусідські, про принцес та замки воліють слухати, а її онучці страши історії давай»* [Корній 2015, с. 13]. Бабуся Ядвіга увірвала у себе проєкцію архетипу Мудрої Старої (термін К. Г. Юнга), її розповіді про містичні події готували Аделаїду до того, що у житті є багато непізнаного та незвичайного. Зокрема, важливу роль для розкриття теми демоноборства/батькоборства відіграє бувальщина про вдову Горпину. Бабуся розповідає онучі історію про жінку, яка не змогла змиритися з втратою чоловіка, і він як закладений мрець почав приходити до неї щоночі й забирив її життєву енергію. Все ж Горпині вдалося позбутися зв'язку з демонічним коханцем, вона виконала магічний ритуал: уночі, коли прийшов мертвий чоловік, жінка, одягнена у весільне вбрання, чекала на нього разом із дітьми в кімнаті, у кожному кутку якої горіли свічки. Потім Горпина здивувала нічного гостя, повідомивши, що йде на весілля брата з сестрою, подивилася на нього крізь полум'я стрітенської свічки, і він розтанув у повітрі. В основу сюжету цієї оповіді лягли народні легенди про зустрічі жінки з упирем та вірування про обереги. Маленька Аделаїда із захопленням слухала розповідь бабусі, а коли стала дорослою, подібно до Горпини, змушена була виконати магічний ритуал, щоб врятуватися від батька Мечислава, який втратив здатність любити ближніх й став на бік зла.

Янгольська сутність головної героїні розкривається у романі поступово. Першим маркером, який засвідчує неординарність Аделаїди, є її працевлаштування у нічному клубі, що має назву «Темний янгол». Власник цього закладу – Валерій Едуардович (сірий янгол) обрав служіння темряві. У його нічному клубі серед персоналу нема випадкових людей – всі вони або наділені магічними здібностями, або ж мають дивовижні душі, якими Валерій Едуардович прагне поповнити власну колекцію.

Аделаїда влаштовується працювати офіціанткою в «Темний янгол», не підозрюючи, що її душа та родинні зв'язки зацікавили власника закладу. Попри роботу дівчина навчається в університеті, здобуваючи фах психолога, що передбачає розгадку таємниць людської психіки, її демонічної та янгольської сутності. Аделаїда, очевидно, не випадково обрала такий фах, вона володіє дивовижним даром – бачить людські душі (прекрасні й потворні), подібні до квітів, метеликів, пташок, тварин чи дивовижних істот. Янгольська сутність дівчини виявляється також у тому, що вона має тісний зв'язок зі стихіями: Аделаїда поповнює свій духовно-емоційний потенціал енергією сонця, вітру, води та блискавки, вони наділяють її могутньою силою.

Після смерті бабусі героїня виявила у собі незвичайні вміння – здатність бачити душі і потойбічних істот (упирів, перевертнів, домовиків, літавиць), деякі опікувалися нею, інші – навчали або ж зневажали. Спочатку Аделаїда експериментувала зі своїми здібностями, «пробувала я й капості чинити, хоч і дрібні. Та вчасно зупинилася» [Корній 2015, с. 91], усвідомивши, що це не приносить їй задоволення, є чужим її натурі. Однак згодом, коли дівчина опиняється у скрутній ситуації, саме потужна сила янгола допомагає їй подолати могутнього ворога – Валерія Едуардовича.

Власник «Темного янгола» має дивовижне демонічне хобі – він колекціонує душі: купує їх у нерозсудливих людей або ж вириває силою, і це дає йому усвідомлення безмежної влади, інколи він поглинає ці душі задля поповнення власних енергетичних ресурсів. Письменниці створили образ янгола-колекціонера, який тримає душі у скляних баночках, милується їх красою та неординарністю. «Знову вступлюся в «колекцію». Одна стіна кімнати від стелі до підлоги заставлена скляними контейнерами. А світло, яке я бачила в темряві, зовсім не підсвітка – то світяться самі «експонати». Такі собі різнокольорові маленькі смерчки, що безперервно рухаються у тісних прозорих клітках» [Корній 2015, с. 97]. Аделаїда бачить у скляних контейнерах душі, схожі на орхідею, фіалку, троянду, пташку, змію. Багато замкнених до скляночок душ були подібні до метеликів. «З давніх давен метелик – це символ душі й несвідомого потягу до світла [...] Гностики уявляли Янгола Смерті у вигляді крилатої ступи, яка розчавлює метелика» [Cirlot 2001, с. 35]. Тож сірий янгол Валерій Едуардович у цьому контексті набуває семантики Янгола Смерті.

Аделаїда дізнається від Валерія Едуардовича, що «це лише невелика частина колекції. Решта

гарно захована за стіною води та міцними часовими воротами до Втраченого Раю. Як у казочці про Чаклика Невмирущого. Найцінніше знаходиться в яйці-райці. [...] Я купую душі. Це ті, хто погоджується їх продавати чи на щось обміняти, повинні спершу подумати, чи вартує тешевт аж такої ціни? Більшість дурні, бо не вірять у Божий промисел і в безсмертя душі та все сподіваються отримати щось безплатно» [Корній 2015, с. 99].

Купуючи та викрадаючи людські душі, Валерій Едуардович уподібнюється до Мефістофеля, демона-спокусника, який маніпулює людськими пристрастями та бажаннями. Цей персонаж функціонально наближений до бога Світовида, який теж вимагає жертвоприношень (але не продажу душі) заради здійснення бажання. Про нього Аделаїді розповідає Хранитель міста Львова, пан Олег. І дівчина утверджується у думці, що це – злий бог: бо «коли просиш для когось здоров'я, мусиш віддати своє, коли просиш багатства, мусиш віддати власне, коли просиш кохання, то слід зректися власного, так? А коли ти смертельно хворий і просиш смерті для когось, то що?!» [Корній 2015, с. 183]. Пан Олег намагається переконати Аделаїду у справедливості дій Світовида, однак спокуса здійсненням бажань за певну плату виявляє амбівалентну сутність божества: «Ніколи ніщо просто так не дається. Хочеш отримати – плати. Завжди знайдеться купець, але...» [Корній 2015, с. 183].

Потрапивши в полон до Валерія Едуардовича, Аделаїда не стала жертвою, вона зуміла використати свій прихований магічний потенціал і перемогла суперника, врятувала подругу Ірину, душа якої мала поповнити колекцію жорстокого янгола, а потім випустила на волю ув'язнені в скляних посудинах душі. Аделаїда здолала Валерія Едуардовича, використавши свій погляд як магічне дзеркало, яке спрямувало демонічну сутність янгола проти нього самого: «Він побачив у дзеркалі те, що заміняло йому душу, і...» [Корній 2015, с. 107], «те, що у нього замість душі, - видовище справді не для нервових...» [Корній 2015, с. 108].

Після порятунку Ірини Аделаїда починає вважати себе її янголом-охоронцем й усвідомлює власне призначення: «Відтепер я буду поряд. Слідкуватиму за тим, як вона росте і міцніє, оберігатиму від спокус...» [Корній 2015, с. 133]. Опинившись перед вибором, Аделаїда обрала сторону добра, пройшла випробування страхом, розпачем, болем, спокусою і прийняла свою янгольську природу: «Цікаво, чи Іра розуміє, що завдяки нашій пригоді отримала янгола-охоронця? Правда, сірого та наразі дуже-дуже втомленого і сонного, який поки що лише вчиться використовувати власні сили. Але він доволі гарний учень, і тому з ним проблем не буде» [Корній 2015, с. 134].

Батько Аделаїди Мечислав – сірий янгол, який став на сторону зла, забавив стати безсмертним і задля цього пожертвував життям власної матері: віддав її душу в обмін на здійснення свого бажання. Такий магічний акт можна було здійснити у ніч на 23-тє вересня, оскільки саме тоді, згідно з леген-

дою, відчиняються ворота до Втраченого Раю – загадкового й небезпечного місця, в якому здійснюються найпотаємніші бажання після відповідної містичної оплати. Воратарем Втраченого Раю спочатку є батько Мечислава, і він здійснює бажання сина: ув'язнює у Втраченому Раю душу колишньої дружини Ядвіги. Антигуманний, жорстокий вчинок Мечислава спричинив набуття ним ознак вовкулаки. І під час зустрічей з батьком Аделаїда постійно чує запах тварини-хижака, який не замаскуюють дорогі парфуми. Відтак, передумовою деградації Мечислава стає зроблений ним вибір, порушення морально-етичних норм. Батько Аделаїди не здатен любити нікого, окрім себе: у нього нема ані батьківських, ані синівських почуттів, жінок він використовує задля задоволення та сподіваючись народження сильного спадкоємця. Мечислав постає в романі чоловіком-маніпулятором, який заради досягнення власної мети не зупиниться ні перед чим.

Містичне значення у романі «Крила кольору хмар» має 23 вересня – день осіннього рівнодення. Згідно з народними віруваннями українців, у цей день відкриваються «небесні ворота», і всі прохання та молитви будуть почуті вищими силами. Г. Лозко вказує на тісний зв'язок осіннього рівнодення з образом бога Світовиди. «У цей день правилося всенічне славлення, подібне до Великоднього «всенічного» (як на весняне рівнодення), відбувалося всенародне причастя священним короваєм (коловаєм), розміром у зріст людини і священним напоєм медом-сурою, який споживали з рога, промовляючи словослів'я богам» [Лозко 2023, с. 318]. У романі «Крила кольору хмар» письменниці художньо переосмислюють таке нічне уславлення Світовиди: Аделаїда вночі 23 вересня приходить до Знесінського озера, довкола якого стоять сірі та чорні янголи у чорних довгих туніках із каптурами на голові та з запаленими факелами в руках, очікуючи, коли вона (онука-спадкоємиця воротаря Загубленого Раю) відкриє ворота між світами, і вони зможуть отримати бажане в обмін на пожертву.

У романі згадується Світовидове поле і Світовидове капище, які розташовані у Львові. Про нього розповідає Аделаїді пан Олег: «Світовидове капище у формі яйця... це поле в давні часи прикрашали фігури ідолів. Цілком можливо, що саме чотириликого Світовиди, котрий, за легендою, і досі нікуди звідси не дівся. І ногами виїздить на своєму білому, як день, коні воювати зі злими силами». [Корній 2015, с. 181]. Пан Олег, апелюючи до дохристиянських вірувань, переконує Аделаїду, що 23 вересня, у день вшанування Світовиди, «брама між світами – світом верхнім, світом нижнім та світом середнім – буде аж три дні відчинена» [Корній 2015, с. 181].

Згідно з уявленнями українців-язичників, Світовид асоціювався зі світлом, яке дає можливість бачити світ, відтак метафорично він пов'язаний з ідеєю усвідомлення, світлом свідомості, здатністю бачити справжню сутність речей. «Культ світла особливо характерний для вірувань слов'ян» [Волинєць 2003, с. 71]. Світовид – бог осіннього сонцево-

роту і «бог війни, йому доручено пильнувати, щоб на землі, у небі і в підземному царстві виконувалися священні закони добра та світла. [...] Світовид на білому коні приносить на землю світанок, воює з ворогами дня» [Войтович 2007, с. 289]. Таким чином, Світовид опосередковано пов'язаний з ідеєю вибору, здійсненого на користь добра. Вибір, який повинна зробити Аделаїда перед воротами Втраченого Раю, є її випробуванням на здатність подолати «ворогів дня» (тобто служителів зла, темряви).

Письменниці, вибудовуючи сюжет роману «Крила кольору хмар», апелювали до відомостей про богів, знайдених у результаті археологічних розкопок. Як відомо, «на території Львова археологами розкопано п'ять святилищ, пов'язаних з богами давньоукраїнського пантеону: Святovidи, Білобога, Рода, Перуна, Велеса, Триглава... [...]». Поблизу колишнього села Знесіння, неподалік Високого Замку, відома місцевість під назвою Світовидове поле» [Войтович 2007, с. 294].

Аделаїда потрапляє на Світовидове поле, і у цій сюжетній ситуації на неї, з одного боку, проєктується роль жриці (яка здійснює дуже складний і важливий ритуал), з іншого – вершительки людських долі, від її вибору залежить, чи залишаться неушкодженими близькі їй люди. Мечислав шантажує доньку: «*Ти відчиняєш двері, я відпускаю Інну і обіцяю не кривдити всіх тих, кого ти називаєш своїми друзями*» [Корній 2015, с. 293]. І героїня проявляє витримку та мужність і втілює в життя власний план порятунку невинних, не йдучи на компроміс зі злом.

Письменниці змоделювали колоритну картину темної меси: натовп людей у чорному одязі виголошує заклинання, прагнучи пробудити давню магічну силу: «*Мечислав починає щось бурмотіти, піднявши голову та руки долонями догори. Разом із ним у схожий транс впадають усі істоти в чорних каптурах, котрі згуртувалися довкола озера*» [Корній 2015, с. 297]. Аделаїда відчуває, «як вібрації від слів янголиної молитви чи заклинання [...] розтікаються Світовидовим полем. Вода на поверхні озера починає дрібно тремтіти, легкий вітерець закручується в смерч і котить плесом води. І все враз припиняється, як і почалося. Несподівано. Моторошна тиша стоїть над світом. Здається, навіть місяць у високості застиг в очікуванні» [Корній 2015, с. 297–298].

Аделаїда піднімає над головою ключ-флешку, янголи з факелами в руках підходять до озера впритул, і вода набуває ознак магічного дзеркала: кожен з присутніх бачить відображення власної душі: «*Таких почвар ви навряд чи коли бачили навіть у найпотворнішому жахлику.*» [Корній 2015, с. 298]. Коли стала видимою прихована духовна сутність сірих та чорних янголів, вони здійснили ритуал поєднання вогню та води: опустили факели в озеро, і вода спалахнула.

Письменниці описують темну месу на озері Світовита через потік свідомості головної героїні. Аделаїда розповідає читачеві про те, що бачить та відчуває: «*Вода в озері починає горіти. Це триває якихось десятків секунд, яскраво-пурпурне полум'я,*

здається, сягає місяця, облизуючи йому щоки своїм масним язиком. Усе припиняється так само швидко, як і починалося. Вогонь різко гасне, і замість води в озері я легко можу розгледіти напівпрозорі сірі двері. Мені здається, що, крім мене, їх ніхто не бачить, бо всі запитально дивляться на мене» [Корній 2015, с. 298].

Аделаїда повинна здійснити ритуал відкриття воріт Втраченого Раю і виконати бажання батька, допомогти йому повернути могутність та безсмертя, однак дівчина має інший план, їй вдається ввести в оману всіх янголів, що стоять навколо озера. Вона за допомогою солі із Сарматського моря (яку отримала від пана Олега) створює захисне коло навколо дверей до Втраченого Раю. Щоб стати єдиним цілим з ключем, Аделаїда зрощує його своєю кров'ю, уколовши палець на лівій руці, закликає на допомогу небо, землю, місяць і росу. *«Руки тягнуться до трави, кладу в неї ключ. Трава, мокра та холодна, враз стає теплою та м'якою. Ключ усотує в себе воду, і я відчуваю, що стаю одним цілим з ним. Він і я – одне. І зараз я – Воротар, ключниця дверей, які за мить відімкнуться. Я не знаю, що за ними, але знаю, що тільки я можу дати лад і дверям, і всьому тому янгольському безладу довкола. Земля під ногами вібрує. Я встромляю ключа в двері. Я повинна зробити те, що задумала. Мене має стати аж на два ритуали. Я виб'ю волю для бабусі. І я... помру... прихопивши з собою Мечислава. Але на батька мене таки стане. Його я мушу зупинити»* [Корній 2015, с. 300].

Аделаїда прагне перетворити душу Мечислава на Воротаря, ув'язнивши у Втраченому Раю, а душу бабусі Ядвіги випустити і назавжди запечатати ворота. Бажання дівчини здійснюється: *«Мечислав зламаною лялькою падає додола і хрипить, вигинаючись, в агонії»* [Корній 2015, с. 301], але Аделаїда відчуває страшенний біль, коли її душа покидає тіло. Водночас героїня впевнена в правильності своїх дій: *«Я не збираюсь каятися у вчиненому. Дали б шанс почати із самого початку – діяла б так само, не бачу іншого виходу»* [Корній 2015, с. 301].

Потім двері до Втраченого Раю різко відчиняються і здійснюється бажання Аделаїди: з них вилітає душа бабусі Ядвіги, натомість душа Мечислава, з'єднана з фантомом-звіром в одне ціле, зникає за воротами. Дівчина краєм ока встигає побачити *«дивні, чарівні та разом із тим страшні картинки того, що ховається за дверима Втраченого Раю»* [Корній 2015, с. 302].

Героїні не вдалося потрапити до Втраченого Раю, але вона не шкодує за цим. Двері зачинилися і зникли, а ключ перетворився на маленьку срібну пташку. Ключ – «це символ містичної таємниці або загадки, чи завдання, яке потребує особливого рішення, а також символ засобу для досягнення бажаного» [Cirlot 2001, с. 167]. У казках ключ пов'язаний зі знаннями, які можна здобути в процесі ініціації. «Срібний ключ є маркером того, чого можна досягти психологічними зусиллями» [Cirlot 2001, с. 167]. Аделаїда проходить важке психологічне випробування, тому ключ перетворюється на срібну пташку. У міфології українців птахи часто

символізують богів-деміургів або ж душі людей, тож срібна пташка – це, можливо, символ духовної сутності або ж божества (Світовида), з яким героїня уклала угоду.

На переконання Х. Керлота, існує морфологічний зв'язок між ключем і знаком Nem Ankh («Вічне Життя»), єгипетським хрестом із зубцями. «Єгипетські боги тримали цей хрест за верхівку, як ключ, під час поховальних церемоній. Таким чином, значення ключа є похідним від значення хреста, увібравши в себе архетип ключа Вічного Життя, який відкриває ворота смерті у безсмертя» [Cirlot 2001, с. 167–168]. У романі «Крила кольору хмар» ключ після закінчення ритуалу зникає, натомість про нього нагадує знак від опіку на долоні Аделаїди – *«чи то стилізований хрест, чи силует птаха, чи схематична людська постать із крилами замість рук...»* [Корній 2015, с. 306–307]. Таким чином, бачимо тісне переплетення кількох символів: ключ+хрест+птаха+янгол.

Цікавим є концепт Втраченого Раю, він суголосний з апокрифічною легендою про падіння янголів (чорних і сірих), для яких, відтак, райське життя стає недоступне (втрачене). Символічно, що головна героїня роману – сірий янгол – повинна відкрити ворота Втраченого Раю і отримати хоча б на мить до нього доступ. Таким чином, Рай перестає бути втраченим для неї, Аделаїда метафорично отримує можливість «повернення» – відновлення світлої божественної сутності в її тілі. Зробивши вибір (який було не під силу здійснити її предкам – сірим янголам), дівчина метафорично «повертає себе в Рай / повертає собі Рай», приймає рішення стати янголом-охоронцем, виконувати роль білого янгола.

Після завершення ритуалу Аделаїда втратила свідомість. Однак вона не помирає, дівчину рятує закоханий в неї білий янгол – Віктор. Її *«любий янгол із білими крилами. В очах – біль, а от у кутиках губ – полегкість»* [Корній 2015, с. 305]. Заради її порятунку він приносить жертву: зрікається своїх крил. Отже, і сірий янгол (Аделаїда), і білий (Віктор) здатні на самопожертву: вони ладні віддати найдорожче, що мають, задля порятунку близької людини. Аделаїда стала на бік добра, уподібнилась до білих янголів-охоронців, визволивши душу бабусі Ядвіги й замкнувши навіки у Втраченому Раю звироднілу душу Мечислава (мотив демоноборства).

У романі «Крила кольору хмар» утверджується ідея духовного просвітлення, прозріння, опанування власним життям, думками та діями: людина повинна вирватися з сірої буденності, подолати темряву у власній душі і стати на бік добра та самовдосконалення. Психологічно-магічна ініціація Аделаїди є метафоричним прикладом усвідомленого життєвого вибору, що надихає читача, вселяє переконання в можливість подолання найскладніших перешкод через відкриття непізаного внутрішнього потенціалу.

Образ-символ крил протягом розвитку подій у романі постає у різних ракурсах і у виразно специфіку характеру героїв. Пан Олег вказує на амбівалентність цього образу: крила *«для того, щоб літати. Вони – не визначник приналежності до того чи іншого янгольного табору»* [Корній 2015, с. 273].

Таким чином, герой акцентує на здатності власника крил метафорично піднятися над буденністю та меркантильністю, побачити справжню, духовну сутність людей.

У кольорі янгольських крил також заховані певні духовні якості героїв. Зокрема, доброта, відповідальність, саможертвність – це маркери світогляду Віктора: його «могутні крила були не зовсім білі, радше такі, мов кожну пір'їнку помережили тонюсінкими промінцями сонця. У тому саяві й обличчя молодого чоловіка (якщо, звісно, про янгола так можна сказати) видавалося геть іншим» [Корній 2015, с. 260]. Білі пір'їнки, що увібрали в себе енергію сонця – колір золота, набувають потужної магичної сили, адже золото асоціюється з божеством, просвітленням, вічною мудрістю. Однак Віктор більше ніж янгольські крила цінує Аделаїду, заради неї він віддав «власну благодать» [Корній 2015, с. 306], він любить її «більше, ніж небеса» [Корній 2015, с. 303]. Таким чином, тема кохання в романі «Крила кольору хмар» теж пов'язана з трансформацією янгола, зміною його первинної сутності.

Письменниці вдаються до інтертекстуальності, вводять у текст роману притчу про передчасно народженого метелика. Її розповідає Аделаїда пан Олег, прагнучи переконати дівчину у доцільності всіх випробувань, через які вона повинна пройти задля того, щоб внутрішньо змінитися, переродитися, отримати владу над своєю янгольською природою. Уникнення труднощів, нехтування можливістю здобути власний життєвий досвід може загальмувати розвиток особистості, і тоді крила стануть лише гарним аксесуаром, який не можна буде використати. У притчі, розказаній паном Олегом, чоловік вірить у доцільність допомоги метелику: він «ухопив ножиці та розтяв кокон, допомагаючи Метелику народитися... І сталося те, що має статися, [...] Кокон розкрився, звільняючи крилатого невільника. Метелик радісно затріпав крильцями, всміхаючись безжурно сонцю та гоїсній днині, однак... Його прозорі крильця були заслабкими, він ледве ними ворухився. Бо зарано народився... Він не загинув. Метелик залишився жити на розкішному бузковому кущу, але жодного разу так і не полетів. [...] Перед тим як почати літати, потрібно спочатку навчитися самотужки вибиратися через вузькі щілини. Усе завжди має відбуватися вчасно і без настійливого втручання зовні, навіть із благими намірами» [Корній 2015, с. 266–267].

Письменниці згадують у романі «Крила кольору хмар» Кирилівську церкву, яку називають церквою янголів, оскільки в ній дуже багато неканонічних фресок, на яких зображені кольорові янголи: «червоні, світлі, фіолетові, рожеві, бузкові, помаранчеві і... І так, сірі [...]». До цієї церкви допусти-

ли і сірих, ту ю клепали? На хорах фреска із зображенням Творця – старий мудрий чоловік із бородою і глибоким поглядом, унизу підпис: КОСМОС. Не Бог, не Отець, не Творець, а КОСМОС. По обидва боки від нього над альтанками два янголи – світлий та сірий, які тримають у руках землю» [Корній 2015, с. 223]. Про Кирилівську церкву Аделаїди розповідає пан Олег, метафорично окреслюючи покликання дівчини: «Тяжко бути янголом, Адо. Тобі ж довірено тримати Землю, бо Творець – він космос, йому самотужки не подужати. Тому він і створив... вас» [Корній 2015, с. 223]. Письменниці завуальовано акцентують на відповідальності людей за їх життєвий вибір. Пан Олег привертає увагу Аделаїди до фрески «Янгол, що звиває небо», вбачаючи в ній підтвердження всемогутності янголів: «Картина ніби натякає: янголи можуть згорнути і землю, і небо. Вони можуть усе» [Корній 2015, с. 223].

Висновки. Отже, міфологізм роману «Крила кольору хмар» визначається перш за все взаємодією янголів (білих, чорних, сірих), а також специфікою містичної (й водночас психологічної) ініціації головної героїні. Аделаїда відкриває у собі прихований енергетичний потенціал, долає сірих янголів, які стали на бік зла – Валерія Едуардовича та власного батька, рятує невинних – сестру Христинку, подругу Ірину, енергетичну упирицю/колишню колегу Інну, відкриває ворота Втраченого Раю, зважується на самопожертву заради порятунку душі бабусі Ядвіги й усього світу від зла. Письменниці утверджують у романі ідею, що «янголом» (метафорично – відповідальною, доброю людиною) можна стати. Водночас містична природа Аделаїди містить у собі енергію борця та переможця. Не знаючи про свої здібності і походження, дівчина долає власника клубу «Темний янгол» і тепер оберігатиме не лише рідних та близьких людей, а й усе місто від зазіхань темних янголів, вовкулак, упирів та іншої нечисті. Яскравими міфологічними образами роману є білий янгол Віктор та Хранитель міста Львова пан Олег – мудрець і радник, який розкриває Аделаїді таємниці її янгольської природи, містичних локацій Львова (Світовидове поле, Світовидове озеро), розповідає про бога Світовиди, магичні ритуали та через притчі доносить до дівчини знання, які допомагають її формуванню як особистості й янгола. Містичними мотивами роману «Крила кольору хмар» є використання погляду у ролі магичного дзеркала-зброї; поглинання енергії сонця, вітру, води, блискавки задля відновлення енергії; колекціонування душ у скляних контейнерах; продаж душі; виривання душі; створення родових оберегів (Аделаїда дарує Христинці ляльку-охоронця); відкривання воріт між світами у день осіннього рівнодення; проведення чорної меси з метою укладання угоди зі Світовидом.

Література

1. Войтович В. Генеалогія богів давньої України. Рівне: Видавець Валерій Войтович, 2007. 556 с.
2. Волинець О. Критерії християнського світогляду у стародавніх віруваннях українців. *Українське Релігієзнавство*. 2003. № 27–28. С. 67–75.
3. Енциклопедичний словник символів культури України / За заг. ред. В.П. Коцура, О.І. Потапенка, В.В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В.М., 2015. 912 с.
4. Лозко Г. Дочка Сварога. 2-ге вид. виправл. Миколаїв: Іліон, 2023. 440 с.
5. Корній Д. Крила кольору хмар / Дара Корній, Тала Владимірова. Харків: КСД, 2015. 320 с.

6. Book of Enoch. / Translated by R. H. Charles with a new introduction by P. Gooder. SPCK Publishing. 2015. 128 p.
7. Cirlot J. E. A dictionary of symbols. Second Edition / Translated from the Spanish by Jack Sage. London: Taylor & Francis e-Library. 2001. 451 p.

References

1. Voitovych V. (2007) Henealohiia bohiv davnoi Ukrainy [Genealogy of the gods of ancient Ukraine]. Rivne: Vydavets Valerii Voitovych. 556 s. [in Ukrainian].
2. Volynets O. (2003) Kryterii khrystyianskoho svitohliadu u starodavnikh viruvanniakh ukrainsiv [Criteria of the Christian worldview in the ancient beliefs of Ukrainians]. Ukrainske Relihiieznavstvo. № 27–28. S. 67–75 [in Ukrainian].
3. Entsyklopedychnyi slovnyk symvoliv kultury Ukrainy [Encyclopedic dictionary of symbols of Ukrainian culture] (2015) / Za zah. red. V. P. Kotsura, O.I. Potapenko, V.V. Kuibidy. 5-e vyd. Korsun-Shevchenkivskyi: FOP Havryshenko V.M. 912 s. [in Ukrainian].
4. Lozko H. (2023) Dochka Svaroha [Daughter of Svarog]. 2-he vyd. vypravl. Mykolaiv: Ilion. 440 s. [in Ukrainian].
5. Kornii D. (2015) Kryla koloru khmar [The Colour of Clouds Wings] / Dara Kornii, Tala Vladymyrova. Kharkiv: KSD. 320 s. [in Ukrainian].
6. Book of Enoch (2015) / Translated by R. H. Charles with a new introduction by P. Gooder. SPCK Publishing. 128 p. [in English].
7. Cirlot J. E. (2001). A dictionary of symbols. Second Edition / Translated from the Spanish by Jack Sage. London: Taylor & Francis e-Library. 451 p. [in English].

MYTHOLOGISM OF THE NOVEL “THE COLOUR OF CLOUDS WINGS” BY DARA KORNIY AND TALA VLADIMIROVA

Abstract. Dara Korniy and Tala Vladymyrova's novel “The Colour of Clouds Wings” (2015) captivates readers with its unpredictable development of events, vivid characters, and artistic interpretation of Ukrainian folk beliefs about the human soul, the afterlife, ghouls, and werewolves. Through the prism of mythological motifs, the authors emphasise the need to develop empathy and love for one's neighbour in the soul of every person. **The purpose** of the article is to reveal the semantic code of characters associated with angels. The colour of the wings is a marker of the inner essence of the characters. The authors' innovation lies in making the grey angel the key image of the novel, which is unique because the Bible and apocryphal sources provide information about light and dark (fallen) angels. So, under the name ‘grey angels,’ the writers metaphorically disguised ordinary people who constantly have to choose between good and evil, searching for themselves and discovering new truths. Structurally, the novel “The Colour of Clouds Wings” is a fairy tale. Hence, the main character, Adelaide, has to undergo a psychological initiation - to recognise evil and find the resources to fight it. A sage appears on her life's path – Mr. Oleg (the Guardian of the City of Lviv). Victor, a white angel, plays the role of the handsome prince, and the main character's antagonists are male characters (Valeriy Eduardovych and father Mechyslaw), whom she overcomes by being like an Amazonian heroine.

The mythologism of the novel “The Colour of Clouds Wings” is determined primarily by the interaction of angels (white, black, grey), as well as the specifics of the mystical (and at the same time psychological) initiation of the protagonist, who, having made an existential choice, and try to become to a guardian angel. The day of the autumnal equinox has a mystical significance in the novel; the writers artistically reinterpret the nightly glorification of the god Svitovyd on the night of 23 September, introducing the motif of a possible journey to the otherworld – the Lost Paradise. Adelaide, the granddaughter-heiress of the gatekeeper of the Lost Paradise, will open the gates between the worlds and imprison her father, who has become the personification of evil. D. Korniy and T. Vladimirova draw the reader's attention to several moral and ethical issues: the relationship between parents and children, the choice between good and evil, and responsibility for one's actions. The mystical motifs of the novel “The Colour of Clouds Wings” include the use of the gaze as a magical mirror-weapon; absorption of the energy of the sun, wind, water, and lightning to restore energy; collecting souls; selling souls; tearing out souls; creating ancestral amulets; opening the gates between worlds on the autumnal equinox; and holding a black mass to conclude a deal with the Svitovyd.

Keywords: angel, apocryphon, mysticism, contemporary Ukrainian prose, fantasy, mythology, psychologism, ritual, Svitovyd, symbol.

© Тиховська О., 2025 р.; © Харук А., 2025 р.

Оксана Тиховська – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; oksana.tykhovska@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0003-4663-5960>

Oksana Tykhovska – Doctor of Philology, Professor, Professor of the Ukrainian Literature Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; oksana.tykhovska@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0003-4663-5960>

Антоніна Харук – аспірантка кафедри української літератури Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; antonina.shypova@uzhnu.edu.ua ; <https://orcid.org/0009-0008-7988-2849>

Antonina Kharuk – Postgraduate of the Ukrainian Literature Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; antonina.shypova@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0009-0008-7988-2849>